

Остаточний діагноз

КУПИТИ

Шпиталь провінційного містечка давно чекав на зміни. Кент О'Доннел, новопризначений завідувач хірургічного відділення, готовий до них. Свіжі відкриття у медицині, передові дослідження, сучасні підходи до лікування - ось на яких засадах, на його думку, має базуватися робота закладу.

Але не всі колеги підтримують його ідеї. Найбільший противник реформ - патологоанатом Джо Пірсон. Він звик довіряти тільки собі. Доктор Пірсон має значний досвід, авторитет, а найважливіше - зв'язки. Йому до снаги ускладнити життя новому керівнику. У руках Джо - остаточні діагнози кожного, хто потрапляє в цю лікарню. Але, може, настав час поставити діагноз самому собі?

КУЛЬТREAD

ОСТАТОЧНИЙ ДІАГНОЗ

H O S P I T A L

АРТУР ГЕЙЛІ

КСД

КУЛЬТ**READ**

ARTHUR HAILEY

**FINAL
DIAGNOSIS**

A NOVEL

АРТУР ГЕЙЛІ

ОСТАТОЧНИЙ ДІАГНОЗ

РОМАН

ХАРКІВ
2024 **КСД**

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2024

ISBN 978-617-15-0935-1 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без
письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Редакція висловлює подяку Тетяні Щегринєць за допомогу у роботі над проектом

Перекладено за виданням:

Halley A. The Final Diagnosis : A Novel / Arthur Halley. — New York : Bantam Books, 1976. — 320
р.

Переклад з англійської *Віталія Ракуленка*

Дизайнер обкладинки *Іван Дубровський*

Гейлі А.

Г27 Остаточний діагноз : роман / Артур Гейлі ; пер. з англ. В. Ракуленка. — Харків : Книжковий
Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2024. — 448 с.

ISBN 978-617-15-0795-1

ISBN 978-055-31-0545-2 (англ.)

Шпиталь провінційного містечка давно чекав на зміни. Кент О'Доннел, новопризначений
завідувач хірургічного відділення, готовий до них. Свіжі відкриття у медицині, передові
дослідження, сучасні підходи до лікування — ось на яких засадах, на його думку, має

базуватися робота закладу. Але не всі колеги підтримують його ідеї. Найбільший противник реформ — патологоанатом Джо Пірсон. Він звик довіряти тільки собі. Доктор Пірсон має значний досвід, авторитет, а найважливіше — зв'язки. Йому до снаги ускладнити життя новому керівнику. У руках Джо — остаточні діагнози кожного, хто потрапляє в цю лікарню. Але, може, настав час поставити діагноз самому собі?

УДК 821.111(71)

© Arthur Halley, 1959

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2024

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2024

1

Одного пекучого літнього ранку життя у шпиталі Трьох Округів вирувало і струмувало, наче система течій навколо острова у відкритому морі. За стінами шпиталю жителі Берлінгтона, що в Пенсильванії, знемагали від спеки: у тіні термометри сягали позначки 33 градуси, а відносна вологість повітря становила аж 78 відсотків. А біля металургійних заводів і залізничних колій, де затінку було менше, показання термометрів, якби хтось надумав їх виміряти, були б значно вищі. У приміщенні шпиталю було прохолодніше, але не набагато. Серед пацієнтів і персоналу тільки щасливчики або впливові особи могли сховатися від задухи у приміщеннях з кондиціонерами.

У приймальному відділенні на першому поверсі кондиціонера не було, тож Мадж Рейнольдс потягнулась до шухляди по п'ятнадцяту суху серветку за сьогодні, а тоді обтерла обличчя й вирішила, що настав час знову вийти і ще раз скористатися дезодорантом. Тридцятивосьмирічна міс Рейнольдс була завідувачкою приймального відділення, а також затятою прихильницею реклами різних засобів жіночої гігієни. Унаслідок цього найменший прояв власної антисанітарії викликав у неї жах, тож у спекотні дні вона курсувала регулярним маршрутом від свого столу до жіночого туалету. Але спершу, вирішила вона, їй слід знайти чотирьох пацієнтів, яких треба покласти до лікарні після обіду.

За кілька хвилин до того з відділення прийшли звіти про виписку, з яких випливало, що додому відпустили двадцять шість пацієнтів, а не двадцять чотири, як очікувала міс Рейнольдс. З урахуванням двох померлих уночі звільнилося чотири місця, а це означало, що з довгого списку очікування можна обрати чотири прізвища й запросити на негайну шпиталізацію. У чотирьох домішках Берлінгтона й за його межами четверо пацієнтів, які очікували на цей дзвінок чи то з надією, чи з страхом, тепер пакуватимуть найнеобхідніше й покладатимуться на досвідчених лікарів з Трьох Округів. Тримавши в руці шістнадцяту серветку, міс Рейнольдс розкрила теку, ближче посунула телефон і почала набирати перший номер.

Поліклінічному відділенню пощастило більше, ніж приймальному. Воно розміщувалося в протилежному крилі першого поверху, і приймання пацієнтів тут ішло повним ходом. Коли надходила їхня черга увійти до одного із шести кабінетів, розміщених на поверсі, вони принаймні могли насолодитись кондиціонованим повітрям. У тих шести кабінетах шість фахівців присвячували свої виняткові таланти тим, хто не міг чи не бажав платити за консультацію в базовій поліклініці шпиталю в центрі міста.

Старий Руді Германт, який періодично працював на будівництві, коли його змушувала до того родина, сидів, розслабившись, у прохолодному й затишному кабінеті доктора Мак'юена, отоларинголога, який саме оглядав Руді й намагався встановити причину прогресивної глухоти. Насправді Руді глухота не дуже заважала. Коли старший син хотів, щоб той зробив більше чи ворушився швидше, вона була йому навіть на руку. Але син Руді вирішив, що вуха старого слід обстежити, тож ось той і прийшов.

Доктор Мак'юен роздратовано посовався на стільці, прибираючи отоскоп від вуха старого Руді.

— Було б не зайве, якби ви трохи вимили з вух бруду, — ущипливо сказав він.

Такий злий гумор був нетиповий для Мак'юена, але того ранку дружина за сніданком продовжила сварку про домашні витрати, яка почалась напередодні ввечері, а потім він виводив свій новенький «олдсмобіль» задки так сердито, що пом'яв заднє праве крило.

Зараз же Руді подивився на нього, нічого не розібравши.

— Що ви сказали? — перепитав він.

— Сказав, що було б не зайве... ох, та не звертайте уваги.

Мак'юен задумався, чи цей стан здоров'я старого міг бути спричинений віковими змінами чи невеличкою пухлиною. Випадок був незвичний, і професійна цікавість уже брала гору над дратівливістю.

— Я не почув, — знову сказав старий.

Мак'юен заговорив гучніше.

— Та то нічого! Забудьте! — У цю мить він радів Руді й трохи знітився через власну нестриманість.

У загальному відділенні гладкий терапевт, доктор Тойнбі, дивився на пацієнта, що сидів через стіл від нього, і підкурював нову цигарку від недопалка старої. Обдумуючи його випадок, він відчув гіркоту в роті й вирішив, що на тиждень-два відмовиться від китайської їжі; з огляду на те що цього тижня мали відбутись дві вечірки й зустріч клубу гурманів у вівторок, це має бути не складно. Визначивши діагноз, він глянув у вічі пацієнту й суворо промовив:

— У вас надмірна вага, тож я посаджу вас на дієту. І курити теж краще покинути.

Десь за сто метрів від місця, де приймали спеціалісти, міс Мілдред, старший діловод у Трьох Округах, рясно пітніла, біжучи людним коридором першого поверху. А забачивши, як той, за ким вона гналася, зник за поворотом, вона попри незручності ще наддала ходу. — Докторе Пірсон! Докторе Пірсон!

Коли вона наздогнала його, літній штатний патологоанатом зупинився. Він перемістив чималу сигару, яку кутив, до кутка рота, а тоді роздратовано спитав:

— Що? Що таке? — Низенька міс Мілдред, метр п'ятдесят п'ять заввишки, а без підборів — просто метр п'ятдесят, неодружена, зіщулилася під гнівним поглядом доктора Пірсона. Але записи, формуляри й картки були її життям.

Вона набралася хоробрості.

— Треба, щоб ви підписали ці протоколи розтинів, докторе Пірсон. Медична рада зажадала додаткових копій.

— Яюсь іншим разом. Я поспішаю. — Джо Пірсон був зовсім не в гуморі.

Міс Мілдред наполягла.

— Будь ласка, докторе. Це лише секунда. Я за вами вже три дні ганяюся.

Пірсон знехотя піддався. Узявши в міс Мілдред папери й кулькову ручку, він підійшов до столу й наскрябав свої підписи. Він бурчав:

— Я навіть не знаю, що підписую. Що це таке?

— Це справа Говдена, докторе Пірсон.

Пірсон бурчав далі.

— У мене багато справ. Я не пам'ятаю цієї.

Міс Мілдред терпляче нагадала.

— Це робітник, який упав з високого риштування й розбився. Якщо ви пригадуєте, його роботодавці казали, що в нього, певно, стався серцевий напад, інакше їхні заходи безпеки не дали б йому впасти.

Пірсон буркнув.

— Ага.

Він знову заходився підписувати, а міс Мілдред викладала обставини далі. Коли вона щось починала, їй подобалося доводити справу до кінця й робити це охайно.

— Однак розтин показав, що в того чоловіка було здорове серце й він не мав жодного захворювання, яке могло б спричинити падіння.

— Я це знаю, — урвав її Пірсон.

— Даруйте, докторе, я подумала...

— То був нещасний випадок. Їм доведеться заплатити вдові компенсацію.

Пірсон кинув цей висновок, а тоді поправив сигару в роті й нашкрябав ще один підпис, мало не прорвавши папір. «У нього на краватці набагато більше яєчні, ніж зазвичай», — подумала міс Мілдред, а тоді задумалася, скільки минуло днів, відколи патологоанатом розчісував своє неслухняне сиве волосся.

Зовнішній вигляд Джо Пірсона в Трьох Округах вважали чимось середнім між жартом і скандалом. Відколи десять років тому померла його дружина й він почав жити сам, його вигляд щодня гіршав. Зараз, у віці шістдесяти шести років, він іноді радше скидався на волоцюгу, ніж на очільника чималого відділення шпиталю. Міс Мілдред бачила під білим халатом в'язаний шерстяний жилет із посотаними петельками й двома іншими дірками, які були, очевидно, пропалені кислотою. А сірі неprasовані штани звисали на зачовгані черевики, які аж просились, щоб їх начистили.

Джо Пірсон підписав останній аркуш і майже сердито простягнув низенькій міс Мілдред увесь стос.

— А тепер можна я вже піду й візьмуся до справжньої роботи?

Його сигара танцювала вгору-вниз, розтрушуючи попіл, який почасти осідав на самому докторі, а почасти — на лінолеумі. Пірсон працював у Трьох Округах досить довго, тож йому сходила з рук грубість, якої б ніколи не потерпіли від когось молодшого, а також досить довго, щоб чхати на написи «Не курити», розвішані всюди в коридорах лікарні.

— Дякую, докторе. Дуже дякую.

Він коротко кивнув і пішов до головного вестибюля, збираючись поїхати до підвалу ліфтом. Але обидва ліфти були саме на верхніх поверхах. Роздратовано щось вигукнувши, він подався до свого відділення сходами.

На хірургічному поверсі атмосфера була спокійніша. Температуру й вологість у всьому операційному відділенні ретельно контролювали, тож хірурги, інтерни й медсестри комфортно працювали, одягнувши зелені халати просто на білизну. Дехто з хірургів уже закінчив першу на сьогодні операцію і, маючи невеличку перерву перед наступною, йшов до ординаторської, щоб випити кави. З операційних, розміщених по обидва боки коридору, асептично ізольованого від решти лікарні, медсестри вже викочували пацієнтів, які ще не оговтались від анестезії, до однієї з двох післяопераційних палат. Там пацієнти мали перебувати під наглядом, доки не зміцніють настільки, щоб їх можна було перевести до призначених їм палат.

Попиваючи гарячу каву, хірургиня-ортопедка Люсі Грейнджер обстоювала переваги придбаного напередодні «фольксвагена».

— Пробач, Люсі, — саме казав доктор Бартлетт. — Здається, я щойно наступив на твою машину, коли йшов з паркінгу.

— Нічого страшного, Джиле, — відповіла вона йому. — Ходити корисно, а ти поки обійдеш своє чудовисько з Детройта, так половину денної норми виконаєш.

Джил Бартлетт, один із загальних хірургів, — власник кремового «кадиллака», який завжди мав бездоганно чистий вигляд. Машина віддзеркалювала елегантність свого водія — неодмінно одного з найкраще вбраних лікарів у Трьох Округах. Також Бартлетт єдиний у штаті носив бороду (вандейківську, завжди охайно підголену), яка підстрибувала вгору-вниз, коли він розмовляв, — Люсі дуже подобалося стежити за цим.

До них приєднався Кент О'Доннелл — завідувач хірургічного відділення і президент медичної ради шпиталю. Бартлетт привітав його.

— Кенте, я тебе шукав. Наступного тижня в мене лекції для медсестер про тонзилектомію в дорослих. У тебе є кольорові знімки аспіраційного трахеїту і пневмонії?

О'Доннелл подумки перебрав фотографії, які мав у викладацькій колекції. Він знав, чому Бартлетт спитав про них: це був один з найменш відомих побічних ефектів видалення мигдаликів у дорослих. Як і більшість хірургів, О'Доннелл розумів, що навіть під час надзвичайно ретельної операції крихітні шматочки мигдаликів іноді вислизали з форцепса в руці хірурга й потрапляли до легень, що призводило до абсцесу в них. Зараз він пригадав серію світлин трахеї й легені, що зображувала саме цей стан; її зробили під час розтину. Він відповів Бартлетту:

— Здається, що так. Пошукаю їх увечері.

Люсі Грейнджер сказала:

— Якщо не знайдеш трахеї, дай йому пряму кишку. Він їх усе одно не відрізняє.

І в кімнаті залунав сміх.

О'Доннелл теж усміхнувся. Вони з Люсі давно дружили; ба більше, він іноді замислювався, чи не могли б їхні стосунки бути чимось більшим, якби вони мали час і можливість. Вона багато чим йому подобалась, і не в останню чергу тим, як добре вправлялась у галузі, яку традиційно вважали чоловічою. Але водночас вона ніколи не втрачала притаманної їй жіночності. Хірургічний халат робив її безформною, майже анонімною, як і решту лікарів. Але під ним була струнка й підтягнута фігура, одягнена зазвичай консервативно, але зі смаком.

Його думки урвала медсестра, яка спершу постукала, а тоді тихенько ввійшла.

— Докторе О'Доннелл, на вас чекає родина пацієнта.

— Скажи, що я зараз вийду.

Він зайшов до роздягальні й переодягнувся. У нього була запланована лиш одна операція, тож на сьогодні він тут уже впорався. Підбадьоривши родину пацієнта, якого щойно успішно прооперував, видаливши камені із жовчного міхура, він попрямував до кабінету адміністратора.

Поверхом вище, в окремій палаті № 48, Джордж Ендрю Дантон утратив здатність сприймати спеку чи прохолоду й був за п'ятнадцять секунд від смерті. Доктор Макмехон тримав пацієнта за руку й чекав, поки зупиниться серцебиття, а медсестра Пенфілд тим часом

перемкнула вентилятор на стелі на високі оберти, бо в палаті через присутність родичів стало душно. Вона подумала, що це хороша родина — дружина, дорослий син, молодша донька. Дружина тихо плакала, донька сиділа мовчки, але її щоками стікали сльози. Син відвернувся, але його плечі здригалися. «Сподіваюсь, що, коли я помру, за мною хтось плакатиме». — Елейн Пенфілд подумки висловила найкращий некролог з можливих.

Доктор Макмехон опустив руку й глянув на присутніх. Слова були зайві, і медсестра Пенфілд методично записала час смерті — 10:52.

Далі коридором, в окремих і загальних палатах, настала спокійніша частина дня. Ранкові ліки вже роздали, обходи закінчили, тож до обіду запанував спокій, а після нього відбудеться ще один пік денної активності. Деякі медсестри вже вискочили до їдальні на каву, інші лишилися на постах упорядковувати папери. «Скаржитесь на тривалий біль у животі», — записала в картці однієї жінки сестра Вілдінг. Вона хотіла дописати ще рядок, але зупинилась.

Уже вдруге за ранок Вілдінг, сивокоса медсестра, у п'ятдесят шість років одна з найстарших у штаті, вийняла з кишені уніформи лист, який прочитала вже двічі, відколи його доставили до її столу разом з поштою пацієнтів. Щойно вона розкрила конверт, з нього випала фотографія юного молодшого лейтенанта військово-морських сил із гарненькою дівчиною під руку. Якусь мить вона роздивлялась світлину, а потім прочитала лист. «Люба мамо! — починався він. — Це тебе заскочить зненацька, але в Сан-Франциско я познайомився з однією дівчиною, і ми вчора одружились. Я знаю, що це сильно тебе засмутить, оскільки ти завжди казала, що хотіла би бути присутньою на моєму весіллі, але я впевнений, що ти зрозумієш, бо...»

Медсестра Вілдінг відвела погляд від листа й подумала про хлопчика, якого пам'ятала і якого так мало бачила. Після розлучення вона дбала про Адама аж до коледжу; тоді було навчання в Аннаполісі, коли він приїздив на кілька вихідних і короткі канікули, після того — ВМС, а тепер він уже чоловік і належить комусь іншому. Треба ввечері надіслати йому телеграму, висловити вітання й побажання. Багато років тому вона говорила, що, тільки-но Адам стане на ноги й житиме незалежно, вона покине сестринство, але так і не зробила цього, а зараз уже й до пенсії недалеко. Вона знову поклала лист із фотографією до кишені уніформи й потягнулась до ручки, яку була

відклала. А тоді дописала в картці охайним почерком: «Легка блювота й діарея. Д-ра Ройбенса повідомлено».

На четвертому поверсі, в акушерському відділенні, ніколи не бувало такої години, коли б там панувала тиша. Немовлята, думав доктор Чарльз Дорнбергер, разом з двома іншими акушерами вимиваючи руки, мали дратівливу звичку прибувати групами. Іноді по кілька годин або навіть кілька днів поспіль усе було спокійно й тихо, а дітей приймали впорядкованою чергою. Та раптом усе летіло шкереберть, бо пів дюжини малюків надумували народитись усі одночасно. Зараз випала саме така година.

Його власна пацієнтка, пишногруда й завжди бадьора темношкіра жінка, мала народжувати свою десяту дитину. Оскільки вона прибула до лікарні пізно, коли вже почалися перейми, її доправили на каталці з невідкладної допомоги. Ще миючи руки, Дорнбергер почув частину її розмови з інтерном, який супроводив її до акушерського відділення.

З їхньої розмови випливало, що інтерн удався до стандартної в таких випадках процедури й вигнав з пасажирського ліфта всіх інших людей.

— Стільки людей висадили через мене з ліфта! — казала пацієнтка. — Ой мамцю, та я ще ніколи в житті не почувалась аж таким цабе! — Далі Дорнбергер почув, як інтерн сказав пацієнтці розслабитись, а тоді її відповідь: — Розслабитися, синку? Та я завжди розслаблена, коли надходить пора народжувати. Це ж єдиний час, коли я не мию тарілки, не перу, не куховарю. Та я завжди з нетерпінням чекаю, коли сюди приїду. Це для мене наче відпустка. — Вона замовкла, перечікуючи напад болю. А тоді, через трохи зціплені зуби, пробурмотіла: — У мене дев'ятеро діток, а оце буде десяте. Старший уже такий дорослий, як оце ти, синку. Так от, чекай мене знову десь через рік. Кажу тобі, я ще повернуся.

Дорнбергер почув, як її хихотіння затихло вдалині, коли її прийняли медсестри пологової палати, а інтерн подався на свій пост у невідкладній допомозі.

Тоді Дорнбергер, з вимитими руками, відповідно вдягнений, стерильний і спітнілий від спеки, пішов слідом за пацієнткою до пологової кімнати.

На лікарняній кухні, де від спеки потерпали менше, бо більше до неї звикли, головна дієтологиня Хільда Строн відкусила трішки пирога з родзинками і схвально кивнула старшому кухареві. Вона підозрювала, що ці калорії, разом з іншими, за тиждень буде помітно на її домашніх терезах, але вгамувала сумління тим, що пробувати якнайбільше з лікарняної їжі — це її обов'язок. Крім того, для місіс Строн уже було пізно перейматися калоріями й вагою. Накопичений результат попередніх дегустацій нині вже змушував стрілку її терезів забігати за позначку 100 кілограмів, чимала частка з яких залягала в її видовищних грудях — двох скелях Гібралтару, відомих на всю лікарню, — які робили її переміщення коридорами подібними до маневрів авіаносця в супроводі двох однакових лінкорів.

Але місіс Строн любила роботу не менше, ніж їжу. Задоволено озирнувшись, вона оглянула свою імперію: блискучі сталеві печі й столи, начищене столове приладдя, сліпучо-білі фартухи кухарів тат їхніх помічників. Від побаченого на серці було радісно.

На кухні саме кипіла робота: на обід готували найбільше їжі, бо, крім пацієнтів, у лікарні було ще повно персоналу, який теж треба було нагодувати. Хвилин за двадцять перші таці поїдуть нагору до відповідних палат, і роздавання їжі триватиме впродовж наступних двох годин. Тоді помічники з кухні почнуть мити й складати посуд, а кухарі візьмуться за приготування вечері.

Від думки про посуд місіс Строн замислено насупилась і рушила в глиб кухні, де були встановлені дві автоматичні посудомийні машини. Ця частина її царства сяяла менше й була не така сучасна, як інші. Головна дієтологиня вже давно мріяла про модернізацію цього обладнання, що раніше було зроблено з рештою кухні. Але вона розуміла, що за раз усього добитись неможливо, та й мусила визнати, що за минулі два роки, протягом яких вона обіймала свою посаду в Трьох Округах, вона вибила з адміністрації багато дорогого й нового устаткування. Але вона все одно вирішила найближчим часом ще раз поговорити про посудомийки з адміністратором, а тоді рушила перевіряти парові столи в їдальні.

Їжа хвилювала не тільки головну дієтологиню. На другому поверсі, у радіології, один пацієнт — містер Джеймс Бледвік, віцепрезидент із

продажів одного з трьох найбільших автосалонів у Берлінгтоні, — був, як сам висловлювався, «голодний, як чорт».

На те була причина. За вказівкою свого терапевта Джим Бледвік постував ще з півночі, а тепер сидів у рентгенкабінеті № 1 і готувався до знімків шлунка. Рентген мав підтвердити чи спростувати підозру на дуоденальну виразку в нутрощах Бледвіка. Джим Бледвік сподівався, що ця підозра безпідставна; ба більше, він відчайдушно сподівався, що ні виразка, ні будь-що інше не зроблять його зусилля й самопожертви минулих трьох років марними, не стануть на перешкоді його готовності працювати більше й ефективніше за будь-кого в команді продажів саме зараз, коли ті зусилля нарешті почали при-носити плоди.

Звісно, він хвилювався, як і будь-хто інший, кому щомісяця треба виконувати план продажів. Але це просто *не могла* бути виразка, це мусило бути щось інше — простіше й легше виліковне. Він пробув віцепрезидентом якихось півтора місяця, але, попри солідну назву посади, краще за будь-кого іншого знав, що втриматись на ній можна, тільки послідовно досягаючи високих результатів. А для цього треба бути у формі, сильним і готовим до випробовувань. Жодна медична довідка не компенсує спадного графіка продажів.

Джим Бледвік довго відкладав цей візит. Імовірно, вже минуло два місяці відтоді, як він усвідомив сигнали тривоги й біль у ділянці шлунка, а також помітив, як часто став відригувати, що іноді створювало незручності під час розмови з покупцями. Якийсь час він намагався вдавати, ніби нічого незвичайного не сталося, але нарешті таки звернувся до лікаря, результатом розмови з яким і став цей ранковий візит. Але Бледвік сподівався, що не витратить на це багато часу. Він пам'ятав, що коваль клепає, поки тепле, тож затягувати з Фавлеровою угодою на постачання шести фургонів не міг: цей продаж їм був потрібен, як ковток свіжого повітря. Господи, який же він голодний!

Для доктора Ральфа Белла, старшого рентгенолога, — «Дзвоника», як його називала більшість персоналу лікарні, — це було чергове дослідження гастродуоденальної зони, подібне до сотень інших. Але, уклавши парі із самим собою, як він іноді робив, цього разу він поставив на «так». Пацієнт мав типовий як для власника виразки вигляд. Белл потай спостерігав за ним крізь товсті лінзи окулярів

у роговій оправі. Цей здавався Беллу таким, що багато переймається; очевидно, що і зараз він нервується. Рентгенолог розташував Бледвіка перед флуороскопом у правильній позі й видав йому високу склянку барію.

— Коли я скажу, випийте його весь.

Підготувавши все, він наказав: «Пийте!», і Бледвік осушив склянку.

На екрані флуороскопа Белл бачив, як барій спочатку стікає стравоходом до шлунка, а тоді прямує до дванадцятипалої кишки. Обрис кожного органа були підсвічені білуватою рідиною й чітко видимі. У відповідні моменти Белл натискав на кнопку, щоб зафіксувати результати огляду на плівці. Тоді він пропальпував живіт пацієнта, щоб трохи поворушити барій, і побачив його — кратер у дванадцятипалій кишці. Виразка як вона є, помилитися неможливо. Він зауважив, що виграв укладене із самим собою парі, а вголос сказав:

— Це все, містере Бледвік, дякую.

— То як, доку, який вердикт? Жити буду?

— Будете.

Більшість пацієнтів хотіла дізнатись, що він бачив у флуороскопі. «Любе дзеркало, скажи-но: хто здоровіший за всіх на світі?» Але розповідати про це пацієнтові не його робота.

— Завтра ваш терапевт отримає ці знімки, а тоді, ймовірно, обговорить результати обстеження з вами.

«Не пощастило, друже, — подумав він. — Сподіваюсь, тобі подобається багато відпочивати, а також молоко і яйця пашот».

За двісті метрів від головного корпусу лікарні, у занедбаній будівлі, яка колись була меблевою фабрикою, а зараз слугувала медсестринським центром, медсестра-стажерка Вівіан Лобуртон боролася із застібкою, яка відмовлялась сходитись.

— Чорти й прокляття! — звернулась вона до застібки улюбленим виразом свого батька, який заробив хороший статок, рубаячи дерева на лісоповалі, і не бачив перешкод для послуговування в лісі й удома одним і тим самим лексиконом.

У дев'ятнадцять років Вівіан поєднувала в собі абсолютно протилежні якості — батькову грубуватість і притаманну матері новоанглійську делікатність, яку близьке знайомство з лісозаготівлею

в Орегоні не змінило ні на дрібку. Зараз, на четвертому місяці навчання на медсестру, Вівіан уже розрізняла риси обох батьків у власній реакції на лікарню й сестринську справу, яка водночас захоплювала, приголомшувала, відвертала й викликала огиду. Дівчина вважала, що близьке знайомство з хворобами завжди шокуватиме новеньких, але усвідомлення цього не допомагало, коли шлунок був готовий вивернутись і доводилося неабияк постаратися, щоб не розвернутись і не втекти.

Після таких випадків вона потребувала зміни декорацій, якоїсь ефективної протиотрути й до певної міри знаходила її у своїй давній любові — музиці. Як на місто такого розміру Берлінгтон мав чудовий симфонічний оркестр, і Вівіан поповнила ряди його прихильниць. Вона з'ясувала, що зміна темпу й заспокійливий бальзам хорошої музики підтримували її та додавали сил. Їй було шкода, коли в концертах запала літня перерва, і вона віднедавна відчула, що мусить чимось їх замінити.

Але зараз для таких випадкових думок була неслухна хвилина: часу між ранковими заняттями і зміною в лікарні було зовсім небагато. А тут ще ця застібка!.. Вівіан смикнула її знову, і раптом зубчики зчепились, а замок застебнувся. Вона побігла до дверей, а тоді зупинилась, щоб утерти обличчя. Господи, як спекотно! Ще й спітніла від напруження, наче казна-що.

Це був звичайний ранок у лікарні — того й кожного дня. У поліклініці, яслах, лабораторіях, операційних; у неврології, психіатрії, педіатрії, дерматології; в ортопедії, офтальмології, гінекології й урології; в окремих і загальних палатах; у службових відділеннях — адміністрації, бухгалтерії, закупівлях, господарстві; у приймальнях, коридорах і ліфтах; на всіх п'яти поверхах, у цоколі й підвалі шпиталю Трьох Округів потоки людей то хлинули, то текли куди-інде.

Була одинадцята ранку п'ятнадцятого липня.

2

За два квартали від шпиталю Трьох Округів дзвін годинникової вежі Церкви Спасителя вибивав чергову годину, а Кент О'Доннелл спускався з операційного поверху до адміністрації. Звук того дзвона, трохи фальшивий через давній ґандж у литті, долинав крізь розкрите вікно на сходах. О'Доннелл автоматично звів наручний годинник, а тоді відійшов убік, даючи дорогу групі інтернів, які квапилися службовими сходами й бумкали ногами по металевих східцях. Побачивши голову медичної ради, інтерни трохи притихли, і, розминаючись із ним, кожен увічливо промовив: «Доброго ранку, докторе». На другому поверсі О'Доннелл зупинився, пропускаючи медсестру з колісним кріслом. У ньому сиділа дівчинка років десяти з пов'язкою на одному оці, а коло неї дуже близько трималася жінка — очевидно, мати.

Медсестра, до якої він усміхнувся, але імені якої не пригадав, потай оцінила його поглядом. На початку п'ятого десятка О'Доннелл досі привертав погляди жінок. Він зберіг ту статуру, яка зробила його видатним квотербеком у коледжі, — високу пряму фігуру з об'ємними широкими плечима й м'язистими руками. У нього донині збереглася звичка розправляти плечі перед тим, як зробити щось складне, чи в момент прийняття рішення — він ніби інстинктивно готувався зустріти навалу гравців команди противника. Але попри масивність — більшою мірою складену з кісток і м'язів, до яких долучилось не більше як пів кілограма зайвої ваги, — він досі рухався легко. Його силу й граційність підтримували заняття спортом — теніс улітку, лижі взимку.

О'Доннелл ніколи не був красенем, але його обличчя мало одну грубу й несиметричну рису (на носі назавжди залишився шрам від футбольної травми), яку жінки зазвичай вважають у чоловіків привабливою. Тільки його волосся видавало справжній вік: не так давно воно ще було смолисто-чорним, а тепер швидко сивіло, ніби пігменти кольору раптом здалися й вирішили відступати цілими взводами.

Зараз О'Доннелл почув своє ім'я. Він озирнувся й побачив, що до нього наближається Білл Руфус, один зі старших хірургів.

— Як життя, Білле?

Руфус подобався О'Доннеллу. Це був сумлінний, надійний і компетентний хірург з насиченою практикою. Він викликав довіру в пацієнтів завдяки прямоті й щирості, з якими звертався до них. Його поважав персонал — як постійний штат, так і інтерни: усі цінували манеру доктора Руфуса давати усні вказівки спокійно, просто й водночас з повагою до інших — така риса була притаманна не всім хірургам.

Єдиним його ґанджем, якщо це можна так назвати, була звичка носити надзвичайно яскраві краватки. О'Доннелл потай здригнувся, помітивши трикотажне творіння, яке красувалось на шії його колеги сьогодні, — бірюзові кола й кіноварні зигзаги на блідо-ліловому й лимонно-жовтому тлі. Через ці краватки з Білла Руфуса частенько підсміювалися. Один штатний психіатр нещодавно описав їх як «гнійний кратер від глибинного осередку запалення під здоровим поверхневим покривом». Але сміялися з Руфуса тільки по-доброму. Однак сьогодні він здавався стурбованим.

— Кенте, я хотів з тобою поговорити, — сказав Руфус.

— Підемо до мого кабінету? — О'Доннеллу стало цікаво. Руфус був не з тих, хто підходили б до нього з дрібницями.

— Ні, тут не гірше, ніж будь-де. Я про хірургічні звіти від патологоанатомів.

Вони перейшли до вікна, щоб не перешкоджати потоку людей у коридорі. О'Доннелл подумав: «Цього я й боявся». А Руфуса запитав:

— Що ти про них думаєш, Білле?

— Ті звіти робляться надто довго.

О'Доннелл знав про цю проблему. Як і решта хірургів, він часто оперував пацієнтів з пухлинами. Діставшись до пухлини, він вилучав її й віддавав на аналіз патологоанатому лікарні, доктору Джозефу Пірсону, який проводив з вилученою тканиною два дослідження. Перше — одразу, поки пацієнт був під анестезією. Пірсон, працюючи в маленькій лабораторії, що прилягала до операційної, заморожував маленький зразок тканини й вивчав її під мікроскопом. За результатами цієї процедури могло бути два вердикти: «злаякісна», що означало наявність раку і вказувало на необхідність проведення складнішої операції; або «доброякісна» — ця звістка зазвичай означала, що пухлину вже вилучено, жодних подальших дій

не потрібно. Якщо заморожений зразок був визначений як «злаякісний», операцію одразу продовжували. З іншого боку, «доброякісний» вердикт від патологоанатома був сигналом хірургу закривати зроблений розріз і відправляти пацієнта до післяопераційної палати.

— Ідеться ж не про аналіз заморожених зразків? — О'Доннелл про таке не чув, але хотів пересвідчитись.

— Ні, — сказав Руфус. — Якби було так, ти б уже почув немало нарікань. Але повний звіт робиться дуже довго.

— Розумію. — О'Доннелл затягував час, намагаючись осмислити проблему.

Він швидко перебрав у думках встановлені процедури. Після аналізу замороженого зразка кожен видалений пухлину передавали до патологоанатомічної лабораторії, де технік готував кілька слайдів, працюючи ретельніше і в кращих умовах. Згодом патологоанатом вивчав слайди й видавав остаточний вердикт. Іноді пухлина, яка на замороженому зразку здавалась доброякісною чи сумнівною, після цього ретельнішого огляду виявлялася злоякісною, і для патологоанатома не вважалося аномальним змінювати свою думку в таких ситуаціях. Якщо таке траплялось, пацієнта повертали до операційної і проводили необхідне втручання. Очевидно, лікареві було важливо отримувати цей другий звіт патологоанатома швидко. О'Доннелл уже зрозумів, що суть скарги Руфуса саме в цьому.

— Якби ж то таке сталось якийсь один раз, — казав Руфус, — то я б не скаржився. Я знаю, що патологоанатоми заклопотані, і не прагну дошкулити Джо Пірсону. Але це було не один раз, Кенте. Так відбувається постійно.

— Краще на конкретних прикладах, Білле, — твердо сказав О'Доннелл. Але він не сумнівався, що Руфус має факти, які доводять його слова.

— Гаразд. Минулого тижня в мене була пацієнтка, місіс Мейсон, пухлина в грудях. Я видалив пухлину, Джо Пірсон глянув на заморожений зразок і сказав «доброякісна». Пізніше в повному звіті було вказано, що та пухлина злоякісна. — Руфус знизав плечима. — Я нічого проти цього не маю: неможливо правильно визначати всі зразки з першого разу.

— Але? — Зрозумівши, про що йдеться, О'Доннелл хотів завершити розмову.

— Пірсону знадобилося вісім днів на повний звіт. На той час я вже виписав пацієнтку.

— Зрозуміло.

Звісно, що це погано, думав О'Доннелл. Від цього не відкараскаєшся. Руфус тихо продовжував:

— Це нелегко — телефонувати жінці й казати, що помилився, що в неї таки рак і її треба знову оперувати.

Звісно, нелегко; О'Доннелл надто добре це знав. Йому й самому якось довелося зробити те саме ще до того, як він прийшов у шпиталь Трьох Округів. Він сподівався, що другого такого разу йому не випаде.

— Білле, дозволиш мені розібратися з цим по-своєму?

О'Доннелл був радий, що до нього з цим звернувся саме Руфус. З кількома іншими хірургами було б набагато складніше.

— Аякже. Аби було зроблено щось конкретне. — Руфус мав повне право підкреслювати це. — Це не поодинокий випадок — я просто назвав найгірший.

Знов-таки, О'Доннелл знав, що це правда. Заковика полягала в тому, що Руфус гадки не мав про інші проблеми, які супроводжували цю.

— Я поговорю після обіду із Джо Пірсоном, — пообіцяв він. — Після конференції про смертність під час операцій. Ти там будеш?

Руфус кивнув.

— Буду.

— Тоді побачимось, Білле. Дякую, що розповів мені про це. Обіцяю тобі, що намагатимусь уплинути на цю ситуацію.

«Уплинути», — думав О'Доннелл, ідучи коридором. Але як? Він думав про це далі, заходячи до секції адміністрації й відчиняючи двері до кабінету Гаррі Томазеллі.

О'Доннелл спершу не побачив Томазеллі, та адміністратор озвався до нього:

— Я тут, Кенте.

У дальньому кінці кабінету, стіни якого вкривали березові панелі, далеко від письмового столу, за яким Томазеллі проводив більшу частину робочого часу, він саме схилявся над іншим столом. Перед ним лежали розгорнуті креслення й нариси. О'Доннелл пройшов товстим килимом і теж глянув на них.

— Мрієш, Гаррі? — Він торкнувся одного з нарисів. — Знаєш, я впевнений, що ми могли б організувати для тебе стильний пентхаус — добудувати його зверху на східному крилі.

Томазеллі всміхнувся.

— Я не проти, якщо ти доведеш наглядовій раді його необхідність. — Він зняв безоправні окуляри й заходився протирати їх. — Ось він який — Новий Єрусалим.

О'Доннелл уважно розглядав архітектурний проєкт шпиталю Трьох Округів, яким той мав стати після грандіозного розширення, що наразі було на етапі докладного планування. Передбачалося звести нове крило й новий медсестринський центр.

— Інші новини є? — спитав він у Томазеллі.

Адміністратор знову вдягнув окуляри.

— Я вранці говорив з Орденем.

Орден Браун, президент другого за розміром металургійного заводу Берлінгтона, був головою ради директорів шпиталю.

— І?

— Він упевнений, що ми можемо розраховувати отримати до січня пів мільйона доларів у фонд будівництва. Це означає, що в березні можна розпочинати роботи.

— А інші пів мільйона? Минулого тижня Орден сказав мені, що на це знадобиться часу до грудня.

І навіть це О'Доннеллу здавалося досить оптимістичним сценарієм.

— Знаю, — сказав Томазеллі. — Але він попросив мене переказати тобі, що передумав. Він учора знову говорив з мером. Вони переконані, що зможуть зібрати інші пів мільйона до літа, а до осені повністю завершити кампанію.

— Це справді хороші новини.

О'Доннелл вирішив відкласти свої сумніви. Якщо Орден Браун отак щось пообіцяв, то дотримається слова.

— О, до речі, — сказав Томазеллі з підкресленою невимушеністю, — Орден з мером у середу мають зустрітися з губернатором. Скидається на те, що ми таки можемо отримати збільшений грант від штату.

— Щось іще? — кинув О'Доннелл адміністратору на диво різко.

— Я думав, ти будеш радий, — сказав Томазеллі.

О'Доннелл був не просто радий — правильніше було сказати, щасливий. Адже ці новини певною мірою були першим кроком до втілення їхньої мрії. Вона зародилася три з половиною роки тому, ще коли він тільки прибув до шпиталю Трьох Округів. «Як усе ж таки дивно складається життя, як людина може звикнути до місця!» — думав О'Доннелл. Якби хтось у Гарвардському медичному коледжі чи пізніше, коли він був головним штатним хірургом у Колумбійській пресвітеріанській лікарні, сказав йому, що він урешті опиниться в такому провінційному шпиталі, як Три Округи, то він би тільки пирхнув. Навіть коли він їздив до лікарні Св. Варфоломея в Лондоні, щоб поглибити хірургічний досвід, то серйозно збирався повернутись і приєднатись до штату однієї з відомих клінік, як-от лікарня Джона Гопкінса чи Массачусетська клінічна лікарня. Зі своїм досвідом він міг розраховувати на те, що сам зможе обирати з-поміж них. Але перш ніж настала пора вирішувати, до нього в Нью-Йорк приїхав Орден Браун і переконав завітати до Берлінгтона й Трьох Округів.

Побачене тут жахнуло О'Доннелла. Шпиталь був абсолютно занедбаний, погано організований, його медичні стандарти — за кількома винятками — лишалися низькими. Очільники хірургічного й терапевтичного відділень обіймали свої посади багато років. О'Доннелл розумів, що їхньою головною метою було зберегти приємний для них статус-кво. Посаду адміністратора — ключової людини у взаємодії ради директорів і медичного персоналу — обіймав некомпетентний стариган. Програми навчання інтернів і штатних спеціалістів були занехаяні. Бюджету на дослідження не було. Умови, у яких жили й працювали медсестри, були майже на рівні середньовічних. Орден Браун нічого не приховував і показав йому все. Тоді вони поїхали до голови ради додому. О'Доннелл погодився залишитися на вечерю, але після того планував сісти на літак до Нью-Йорка. Йому було так гидко, що він мріяв більше ніколи в житті не бачити ні Берлінгтона, ні шпиталю Трьох Округів.

Під час вечері в тихій їдальні Ордену Брауна з гобеленами на стінах, у будинку на схилі пагорба високо над Берлінгтоном, йому розповіли історію, що була досить типова. Шпиталь Трьох Округів колись був одним з найбільш прогресивних і передових у цілому штаті, а нині став жертвою недбалості й ледарства. Голова наглядової ради був підстаркуватим промисловцем, який більшу частину повноважень

делегував комусь іншому, а сам з'являвся у шпиталі вряди-годи. Відсутність сильного й відповідального лідера позначилася на всіх щаблях керування закладом. Голови відділень здебільшого обіймали свої посади по багато років і цуралися змін. Молодші фахівці під їхнім керівництвом спочатку нарікали, потім дратувались, а згодом звільнялися й переходили до інших лікарень. Поступово репутація шпиталю стала настільки негативною, що молоді й висококваліфіковані випускники вже не шукали роботи в його штаті. Через це довелося брати на роботу не дуже кваліфікованих фахівців. Така була ситуація в клініці на момент, коли на сцені з'явився О'Доннелл.

Єдиною зміною стало призначення самого Ордена Брауна. За три місяці до того помер літній голова наглядової ради. Група впливових містян переконала Брауна зайняти цю посаду. Їхній вибір не був одностайний; частина старої гвардії у шпиталі бачила на цьому місці власного кандидата — багаторічного члена ради Юстеса Свейна. Але більшість обрала Брауна, і тепер він намагався переконати решту наглядової ради прийняти його ідеї з модернізації Трьох Округів.

Це виявилось непросто. У раді було консервативне крило, яке очолював Юстес Свейн, погляди першого також ширилися серед старшого медичного персоналу, і разом вони опиралися змінам. Брауну доводилося зважувати кожен крок і діяти дипломатично.

До планів Брауна входило збільшення кількості членів наглядової ради, що дало б змогу залучити нових, активніших учасників. Він планував найняти кілька молодих виконавців і професіоналів з-поміж ділової спільноти Берлінгтона. Але поки в раді не було одностайності, план довелося тимчасово відкласти.

Орден Браун відкрито пояснив О'Доннеллу, що за бажання міг би змусити всіх до відкритого протистояння й наполягти на своєму. Міг би, скориставшись своїм впливом, витиснути підстаркуватих й неактивних членів з їхніх крісел. Але це було б недалекоглядно, оскільки більшість із них — це заможні люди, спадки яких лікарня зазвичай отримувала в разі їх смерті. Протистояння могло б призвести до зміни патронами своїх заповітів, що позбавило б шпиталь таких необхідних коштів. Так, Юстес Свейн, який контролював імперію універмагів, уже натякав на цю можливість. Отож Орден Браун мав бути обачним і діяти дипломатично.

Але певні зрушення таки відбулися. Одним з кроків, які голова ради зробив зі згоди більшості, були переговори з кандидатами на посаду нового голови хірургічного відділення. Тому він і звернувся до О'Доннелла.

За вечерею О'Доннелл похитав головою.

— Боюся, що це не для мене.

— Може, й ні, — сказав тоді Браун. — Але я просив би вислухати мене.

Цей промисловець хоча й був нащадком заможної родини, але працював на всіх рівнях: від пудлінгувальника та інших фабричних спеціальностей до управлінця і врешті президентського крісла. Він говорив переконливо. У нього також була інтуїція на людей, яка виробилася за роки, коли він щодня гарував серед простих працівників фабрики. Можливо, саме тому він прийняв тягар з витягання шпиталю Трьох Округів із багна, у якому той загруз. Яка б не була причина, навіть за короткий час знайомства О'Доннелл відчув відданість старшого чоловіка своїй меті.

— Якби ви переїхали сюди, — сказав йому Браун ближче до кінця розмови, — то я не міг би вам нічого обіцяти. Мені хотілося б сказати, що ви матимете свободу дій, але здається, що вам швидше довелось би боротися за все, чого б ви не захотіли. Ви б зустріли опір, опозицію, політику, реваншизм. Ви діяли б у кількох таких сферах, у яких я не міг би вам допомогти і в яких вам довелось би покладатись тільки на себе. — Браун помовчав, а тоді тихо додав: — Думаю, єдине хороше, що можна сказати про цю ситуацію — з погляду фахівця на вашому місці, — що це був би виклик, а певною мірою навіть найбільший виклик, який може стояти перед людиною.

І це були останні слова, які Орден Браун сказав того вечора про лікарню. Після того вони говорили про інші речі — про Європу, прийдешні вибори, появу націоналізму на Близькому Сході: Браун чимало подорожував і був добре інформований. Пізніше хазяїн відвіз О'Доннелла до аеропорту, де вони потиснули один одному руку.

— Мені було приємно з вами зустрітись, — сказав тоді Орден Браун.

О'Доннелл відповів на комплімент взаємністю й говорив щиро. Тоді він сів на літак із наміром забути про Берлінг-тон і надалі вважати цю свою подорож корисним досвідом.

Під час польоту він спробував почитати журнал — там була цікава стаття про один тенісний турнір, але слова чомусь не проникали в глибоку свідомість. Він далі думав про шпиталь Трьох Округів, про те, що побачив і що там треба зробити. А тоді раптом, уперше за багато років, він почав переглядати власний підхід до медицини. «Що це все означає? — запитував він себе. — Чого я хочу для себе? Яких досягнень я прагну? Що я можу дати? Що я, врешті-решт, залишу по собі?» Він не був одружений і вже навряд одружиться. У нього були романи — у межах ліжка й поза ним, — але нічого постійного. Куди веде його ця стежка від Гарварду, Пресвітеріанської, Варфоломея... куди? А тоді раптом він знайшов відповідь, зрозумів, що це Берлінгтон і шпиталь Трьох Округів і те рішення було тверде й остаточне, а напрямок його руху визначений. Приземлившись в аеропорту Ла Гуардія, він надіслав Ордену Брауну телеграму. У ній було лише два слова: «Я згоден».

А тепер, розглядаючи проєкт, який адміністратор іронічно назвав Новим Єрусалимом, О'Доннелл пригадав ті три з половиною роки, які минули від тих подій. Орден Браун мав рацію, коли казав, що буде непросто. Усі перешкоди, які передбачав голова наглядової ради, постали перед О'Доннеллом насправді. Але поступово найскладніші з них було подолано.

Після прибуття О'Доннелла колишнього голову хірургічного відділення тихенько спровадили. О'Доннелл згуртував навколо себе кількох хірургів, які вже були в штаті й теж прагнули підвищити стандарти роботи у шпиталі. Вони між собою домовилися про чіткіші хірургічні правила і сформували комітет операційної, який стежив за їх дотриманням. Було відроджено майже загиблий гістологічний комітет — діяльність його мала стати запорукою того, що хірургічні помилки, допущені під час операцій, особливо необґрунтоване видалення здорових органів, не будуть повторюватися в майбутньому.

Функції менш компетентних хірургів м'яко, але наполегливо обмежили діяльністю, що відповідала їхнім можливостям. Кільком коновалам, конвеєрним вирізувальникам апендиксів і некомпетентам дали вибір між тихою відставкою й офіційним звільненням. Хоч для частини з них це означало часткову втрату заробітку, більшість вирішила піти за власним бажанням. Серед тих, кого довелося позбутися через офіційне звільнення, був хірург, який якось видалив

нирку, не встановивши, що в пацієнта вже не було другої після попередньої операції. Жахливу помилку було виявлено аж під час розтину.

Скоротити того хірурга зі штату шпиталю вдалося легко. Але були й такі, звільнення яких спричинило в окружному медичному комітеті кілька сварок. Двоє звільнених хірургів тепер позивались проти шпиталю. О'Доннелл розумів, що це означатиме неприємну тяганину в суді, і побоювався розголосу, який неодмінно оточуватиме розгляд позову. Але попри ці проблеми, О'Доннелл і ті, хто його підтримував, відстояли своє, а вільні місця в штаті зайняли ретельно дібрані молоді кваліфіковані фахівці, частина з яких були випускниками рідної альма матер О'Доннелла. Саме він умовив і переконав їх розпочати практику в Берлінгтоні.

Тим часом терапевтичне відділення очолив доктор Чендлер, який був у штаті за старого режиму, але часто відкрито виступав проти нього. Чендлер не завжди поділяв погляди О'Доннелла щодо політики шпиталю і часом здавався надто бундючним, але не вдавався до компромісів, коли йшлося про дотримання медичних стандартів.

За три з половиною роки методи керування клінікою теж змінились. Через кілька місяців після прибуття О'Доннелл розповів Ордену Брауну про одного молодого заступника адміністратора, одного з найкращих, кого він знав зі свого досвіду. Голова наглядової ради полетів на зустріч і за два дні повернувся з підписаним контрактом. Через місяць старого адміністратора звільнили від обов'язків, які давно переросли його, й відправили на заслужений відпочинок, а замість нього призначили Гаррі Томазеллі. Тепер уся адміністративна робота шпиталю була віддзеркаленням чіткої та послідовної ефективності самого Томазеллі.

Рік тому О'Доннелла обрали президентом медичної ради шпиталю, і так він зробився найстаршим за посадою лікарем у Трьох Округах. Відтоді вони з Томазеллі й доктором Чендлером успішно розширили програму навчання інтернів і постійного штату — число охочих працювати в них почало зростати.

Але шлях попереду був довгий. О'Доннелл знав, що певною мірою вони ще тільки на початку довгої програми, яка охопить три основні засади медицини: лікування, навчання, дослідження. Самому йому вже було сорок два, а за кілька місяців стане сорок три. Він сумнівався, що

у відведені йому роки активності він зможе повністю завершити все замислене, та початок був добрий — це втішало. О'Доннелл бачив, що рішення, ухвалене ним у літаку три з половиною роки тому, було правильне.

Звісно, у поточній організації помітні ще слабкі місця. Їх не могло не бути. Жодна така велика мета не досягається легко і швидко. Дехто з медичного персоналу досі протистояв змінам. Ці працівники мали сильний вплив на старших членів наглядової ради, які там ще залишались, на чолі з затятим, як і раніш, Юстесом Свейном. Можливо, це було добре, міркував О'Доннелл, і, можливо, у твердженні «Молоді змінюють надто багато й надто швидко» іноді є сенс. Але через цю групу та їхній вплив траплялися випадки, коли доводилося відмовлятися від добрих планів з огляду на обережність. Сам О'Доннелл прийняв цей факт, але іноді йому було важко донести його новішим колегам.

Саме через це він був такий замислений після розмови з Біллом Руфусом. Патологоанатомічне відділення Трьох Округів досі лишалося твердинею старого режиму. Доктор Джо Пірсон керував ним наче своєю особистою власністю й відпрацював у шпиталі вже тридцять два роки. Він близько знав більшість старих членів наглядової ради й часто грав у шахи з Юстесом Свейном. Що важливіше, Джо Пірсон не був некомпетентний і мав хороше досьє. У попередні роки кар'єри він активно займався дослідженнями й колись навіть був президентом асоціації патологоанатомів штату. Основна проблема полягала в тому, що роботи у відділенні стало забагато, щоб одна людина могла втримати кермо. О'Доннелл припускав, що деякі процедури відділення слід переглянути. Хоча й розумів, що втілити зміни буде непросто.

Треба було тримати в голові й кампанію зі збору коштів на розширення лікарні. Якби між О'Доннеллом і Джо Пірсоном виникли проблеми, це могло би призвести до відмови Юстеса Свейна зробити внесок, що завадило б Ордену Брауну зібрати необхідну суму до наступної осені. Окрім того що власний внесок Свейна зазвичай був чималий — сама лише його втрата могла бути серйозна. Та не менш важливий був вплив Свейна на жителів міста — певною мірою старий магнат мав силу втілити найближчі плани О'Доннелла й Ордена Брауна чи звести їх нанівець.

Ураховуючи такі чинники, О'Доннелл сподівався, що проблему патологоанатомічного відділення можна буде трохи відкласти. А проте він мав якось зреагувати на скаргу Білла Руфуса, і то швидко.

Він відволікся від креслень і сказав адміністратору:

— Гаррі, здається, нам доведеться піти війною на Джо Пірсона.

3

На протигагу спеці й активності, які панували на верхніх поверхах, серед білих кахлів цокольного коридору шпиталю було тихо й прохолодно. Цю тишу не порушила навіть невелика процесія — сестра Пенфілд з ношами, які санітар у взутті на гумовій підшві нечутно котив поруч із нею на каталці.

«Скільки я вже проходила цим шляхом! — думала сестра Пенфілд, кидаючи погляд на накриту фігуру на ношах. — Мабуть, разів п'ятдесят за минулі одинадцять років. Або й більше, бо хто ж вів би такому точний рахунок — цим останнім подорожам з палати до лікарняного моргу, між царствами живих і мертвих?»

Це традиція — супровід померлого пацієнта в ретельно визначений час за спланованим маршрутом менш людними коридорами лікарні, а тоді вниз на вантажному ліфті, щоб не виклика́ти в живих депресії від можливої близькості смерті.

Це була остання турбота медсестри про свого підопічного пацієнта, демонстрація того, що, хоча зусилля лікарів виявилися марними, пацієнта не буде списано з рахунку одномоментно, що ці останні вияви турботи й бажання допомогти ще триватимуть принаймні якийсь символічний час після кінця.

Білий коридор розходився у два боки. З правого рукава долинало гудіння машин. Там розміщувались технічні відділення лікарні — котельня, системи подавання гарячої води, електромайстерня, резервні генератори. На вказівнику, що показував в інший бік, було написано: «Патологоанатомічне відділення. Морг».

Коли санітар Вайдмен розвернув каталку ліворуч, прибиральник, що мав перерву чи просто гаяв час, опустив пляшку «Ко`ли», яку пив, і відійшов убік. Він утер губи долонею, а тоді вказав на покривало.

— Не вижив, га? — Він звернув це зауваження до Вайдмена — це в них була така дружня словесна гра, що повторювалась уже багато разів.

Вайдмен теж грав у неї не вперше.

— Гадаю, що просто настав його час, Джеку.

Прибиральник кивнув, тоді знову підніс до губ пляшку «Ко`ли» й надовго приклався.

«Як мало минає часу між життям і кімнатою для розтину!» — подумала сестра Пенфілд. Менш як годину тому тіло під покривалом було Джорджем Ендрю Дантоном, 53-річним інженером-будівельником. Вона пам'ятала подробиці історії його хвороби, яку несла під пахвою.

Родина поводитись пристойно й після смерті: усі схвильовані, але стримані, без істерик. Тож доктору Макмехону було легше просити дозволу на розтин.

— Місіс Дантон, — сказав він тоді тихо, — я знаю, що вам зараз важко про це говорити, але мушу попросити про дещо. Ідеться про дозвіл на проведення розтину вашого чоловіка.

Він повів далі, використовуючи звичайні в таких випадках слова про те, як шпиталь використовує кожну можливість для підтримання своїх медичних стандартів на високому рівні задля суспільного добра, про те, як можна перевірити діагноз терапевта й посприяти здобуттю кращого медичного знання, як це підвищить шанси будь-кого з майбутніх пацієнтів шпиталю, включно з ними самими, якщо трапиться таке. Але ніщо з цього не буде можливе без їхнього дозволу...

Син зупинив його і м'яко сказав:

— Ми розуміємо. Якщо ви підготуєте потрібні папери, мати підпише їх.

Отож сестра Пенфілд організувала бланк дозволу на проведення розтину, і 53-річний Джордж Ендрю Дантон був підготований до ножа патологоанатома.

Двері кімнати для розтинів розчинились.

Коли каталка заїхала всередину, на неї підвів погляд Джордж Рінні, темношкірий доглядач моргу — доглядач патологоанатомічного відділення. Він саме протирав білий стіл для розтинів, і зараз той сліпуче блищав. Вайдмен привітав його затертим жартом.

— Привезли тобі пацієнта.

Рінні вдав, ніби не чув цього дотепу безліч разів, і вишкірився в символічній усмішці. Він указав на емальований стіл.

— Сюди, будь ласка.

Вайдмен поставив каталку паралельно столу, а Рінні зняв покривало й відкрив оголений труп Джорджа Ендрю Дантона. Він охайно склав покривало й віддав його Вайдмену. Смерть чи ні, а простирadlo

лишається на обліку у своїй палаті. Тоді, за допомогою другого простирадла під тулубом, двоє чоловіків перемістили тіло на стіл.

Джордж Рінні кркнув, відчувши його вагу. То був масивний чоловік зростом за метр вісімдесят, який під кінець життя почав обростати жиром. Забираючи каталку, Вайдмен либився:

— Старієш, Джордже. Незабаром і твоя черга надійде.

Рінні похитав головою.

— Не раніше, ніж я перекладу тебе на цей стіл.

Ця сценка розігрувалась дуже природно, бо витримала вже чимало репетицій. Можливо, колись у далекому минулому вони придумали свої жарти, інстинктивно намагаючись якось відгородитись від смерті, з якою вони щодня стикались. Але коли й так, ті часи вже давно забуті. Зараз це вже просто сценарій, який необхідно розіграти, звична формальність і нічого більше. Вони надто звикли до смерті, щоб досі відчувати неспокій чи страх.

На дальньому краї кімнати для розтинів стояв резидент-патологоанатом, доктор Макніл. Він саме вдягав білий халат, коли сестра Пенфілд завезла свого підопічного всередину. Зараз, передивляючись історію хвороби й решту переданих нею документів, він гостро відчував фізичну близькість і тепло сестри Пенфілд. Сприймав її накрохмалену уніформу, ледь відчутний подих парфумів, легеньку розтріпаність зачіски під шапочкою; відчував, яке м'яке на дотик має бути її волосся, якщо пропустити його крізь пальці. Він припнув думки й повернувся до паперів, які тримав у руці.

— Здається, що все на місці.

Чи варто спробувати загравати до сестри Пенфілд? Уже минуло шість тижнів, а у віці двадцяти шести років півтора місяця — це дуже довгий термін, коли йдеться про утримання. Пенфілд була більш ніж середньої привабливості: їй близько тридцяти двох років, тож вона досить молода, щоб бути цікавою, і досить доросла, щоб уже давно позбутись невинності. Вона розумна і дружня, також мала хорошу фігуру. Він бачив під її білою уніформою комбінацію — у таку спеку на ній, певно, більше нічого не було. Роджер Макніл вираховував свої шанси. Імовірно, доведеться кілька разів зводи`ти її кудись, перш ніж вона піддається. Це й вирішило справу: до неї не можна було братися цього місяця, бо грошей не вистачило б. «Побережи себе для мене,

мадам Пенфілд. Ти ще повернешся; ще хтось помре, і ти знову прийдеш сюди».

— Дякую, докторе.

Вона всміхнулась і розвернулася, щоб іти. Усе можна було влаштувати, він був цього певен. Він гукнув їй услід:

— Привозьте ще! Нам треба практикуватись. — То був ще один затертий жарт, захисна пустотливість перед лицем смерті.

Елейн Пенфілд вийшла слідом за санітаром. Вона виконала свій обов'язок, дотрималася традиції, виявила останню турботу. Вона зробила більше, ніж від неї вимагалось; тепер її обов'язки стосувались хворих, живих. Але в неї було таке відчуття, ніби доктор Макніл мало не запропонував щось. Але буде й інший раз.

Поки Джордж Рінні просовував дерев'яну підкладку під шию небіжчику й розкладав руки вздовж боків, Макніл почав готувати інструменти, необхідні для розтину. Ножі, різак для ребер, форцепси, електропилку для черепа... усе чисте — Рінні працював сумлінно, — але не стерильне, як неодмінно мало би бути в операційних нагорі. Тут немає потреби перейматись можливістю занести пацієнту інфекцію — запобіжних заходів треба вжити лише для захисту самих патологоанатомів.

Джордж Рінні очікувально глянув на Макніла, і резидент кивнув.

— Телефонуй медсестрам, Джордже, скажи, щоб студентки спускались. І повідом доктора Пірсона, що ми готові починати.

— Так, докторе. — Рінні слухняно вийшов. Макніл, будиши резидентом-патологоанатомом, мав повноваження віддавати накази, хоча його платня й була не набагато вища за платню прибиральника. Але незабаром та різниця збільшиться. Макніл мав за плечима три з половиною роки резидентури, тож від того, щоб обійняти посаду штатного патологоанатома, його відділяло лише пів року. Тоді він почне розглядати пропозиції роботи, які обіцяли приносити двадцять тисяч доларів на рік, бо, на щастя, попит на патологоанатомів і надалі перевищував пропозицію. Тоді йому не доведеться турбуватися про те, чи може він дозволити собі підбити клинці до сестри Пенфілд або інших.

Роджер Макніл усміхнувся в думках, але на його обличчі це не віддзеркалилося. Ті, хто мав справи з Макнілом, вважали його похмурим (зазвичай так і було), а іноді робили висновок, що йому

бракує почуття гумору (що було неправдою). Йому справді бувало нелегко потоваришувати з чоловіками, але жінкам він здавався привабливим — він давно зрозумів це і спритно користувався такою перевагою. Коли він був інтерном, колеги цьому дивувалися. Похмурий Макніл, похмура постать у загальній кімнаті, неймовірно ефективно організовував безперервний ряд студенток-медсестер, що прямував до його ліжка, — часто маючи успіх там, де зазнавали невдачі ті, хто вважали себе вправними звабниками.

Двері кімнати для розтинів розчахнулись, і всередину стрімко зайшов Майк Седдонс. Він був резидентом хірургії, тимчасово приписаним до патологоанатомів, і завжди пересувався стрімко. Його руде волосся в кількох місцях стояло сторч, ніби створений самим Седдонсом вітер ніколи не давав його зачісці повністю влягтись. На відкритому хлопчачому обличчі постійно зринала приязна усмішка. Макніл уважав Седдонса ексібіціоністом, хоча на користь того говорило те, що цей хлопець брався до патологічної анатомії набагато охочіше, ніж деякі інші резиденти хірургії, яких бачив Макніл.

Седдонс глянув на тіло на столі.

— Ага, роботу привезли!

Макніл указав на історію хвороби, і Седдонс узяв її. Він спитав:

— Від чого помер? — а дочитавши, додав: — Інфаркт, кажуть, га?

Макніл відповів:

— Так там написано.

— Ти робитимеш?

Резидент похитав головою.

— Пірсон прийде.

Седдонс замислено глянув на нього.

— Сам начальник? Що в цьому випадку такого особливого?

— Нічого.

Макніл прищепив на планшет чотиристорінковий формуляр протоколу розтину.

— Прийдуть дивитися медсестри-студентки. Здається, йому подобається справляти на них враження.

— Показовий виступ! — вискалився Седдонс. — Це треба побачити.

— У такому разі можеш і допомогти. — Макніл передав йому планшет: — Заповни його, добре?

— Аякже. — Седдонс узяв планшет і почав заповнювати поля «Стан тіла». Працюючи, він розмовляв із собою. — Оце охайний шрам від видалення апендикса. Невелика родимка на лівій руці. — Він переклав руку далі вбік. — Даруй, старий. — Зробив запис. — Легке трупне задубіння. — Піднявши повіку, він записав: — Зіниці круглі, діаметр 0,3 см. — Він розкрив уже задерев'янілу щелепу: — Погляньмо тепер на зуби.

З коридору почулись кроки. Тоді двері кімнати для розтинів розкрились, і всередину зазирнула медсестра, у якій Макніл упізнав викладачку із сестринської школи. Вона сказала:

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

BOOK2GO
ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ

КУПИТИ